

> Anita, Tarja ja Jatta rovaniemeläisen Saaren koulun edustalla.

TARJA VIRTANEN

Tehtävä

Napapiirillä – etäopettajien tapaaminen

Kieltenopetus yksipuolistuu –mikä neuvoksi? Yksi vastaus tähän kysymykseen on etäopetus.

Suomessa ollaan huolestuneita kielten opiskelun vähenemisestä ja oppilaiden kielitaidon köyhtymisestä. Tämän vuoksi Opetushallitus käynnisti vuonna 2009 valtakunnallisen Kielitivoli-hankkeen, jonka tavoitteena on tarjota nykyistä useammalle oppilaalle realistinen mahdollisuus opiskella englannin lisäksi muita vieraita kieliä jo perus-

opetuksen alaluokilla. Mukana on 88 kuntaa ja 14 yksityistä koulutuksen järjestäjää. Toimintaa organisoivat Kielitivoli-koordinaattorit.

Etäopetus avuksi

Viime aikoina oppilaat ovat valinneet yhä vähemmän vapaaehtoisia ja valinnaisia kieliä, koska he kokevat kielenopiskelun liian työlääksi. Joissakin kouluissa kielivalikoima saattaa olla liian laaja, jolloin kieliryhmän muodostumiseen ei saada tarpeeksi oppilaita. Toisaalla valinnan tekevä ikäluokka on liian pieni. Joissakin kunnissa pyritään luomaan kieliryhmiä muodostamalla eri koulujen kielivalinnan tehneistä oppilaista etäryhmiä. Tällöin yksittäisessä koulussa kieltä voi opiskella vaikka vain yksi oppilas. Yksi Kielitivoli-hankkeen keskeisistä tavoitteista on tarjonnan monipuolistaminen kehittämällä etäopetusta.

Etäopetukseen suhtaudutaan yhä edelleen varauksellisesti ja pelon sekaisin tuntein. Tätä opetusmuotoa ei kuitenkaan tulisi pitää uhkana vaan mahdollisuutena sekä oppilaalle että opettajalle. Etäryhmien kokoaminen – jopa yli kuntarajojen – voi olla ainoa mahdollisuus opiskella vieraita kieliä harvaan asutuilla alueilla kuten Iitin kunnassa ja Rovaniemellä. Myös isoissa kaupungeissa lähiopetusryhmien syntyminen on haasteellista.

Etäopettajien seminaari Rovaniemellä

Etäopetustoiminnassa mukana olevat Kielitivoli-koordinaattorit ja etäopettajat Tarja Virtanen Iitistä, Marja-Riitta Kotilainen (Jatta) Rovaniemeltä ja Anita Zenger Turusta koontuivat maaliskuussa Rovaniemelle Tehävä Napapiirillä -seminaariin. Tarja, Jatta ja Anita kokivat etätapaamiset sosiaalisessa mediassa riittämättömiksi ja järjestivät lähitapaamisen, jonka aikana he vaihtoivat kokemuksiaan sekä etäopetukseen sopivia pedagogisia toimintamalleja. Tiedon ja kokemusten jakaminen on olennaista kehittämistyössä, jossa toimijoita on vähän. Etäopettajille tulee tarjota tilaisuus osallistua koulutuksiin, joissa opettajia opastetaan uuden teknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin sekä etätunneille sopiviin opetusmenetelmiin ja etäopetusmateriaaliin.

Seminaariin sisältyi kolmen erilaisen oppimisympäristön esittely ja vertailu, sillä etäopetusta toteutetaan kunnissa eri tavoin. Rovaniemellä etäopetus hoidetaan Arctic Connect -videokonferenssiohjelmalla monimuotoisessa, lähiopetusta ja etäopetusta integroivassa ympäristössä ("blended learning"). Jatta kiertää vuoroviikoin eri kouluissa opettaen lähi- ja etäryhmiä samanaikaisesti. Iitissä on käytössä juuri toimintansa aloittanut Peda.net-WebLi-integraatio, ja Turussa käytetään Adobe Connect-palvelua. Tarja ja Anita opettavat yksin omilta kouluiltaan useammassa koulussa A2-kieltä opiskelevia oppilaita. Tarjan ja Anitan tunneille voi osallistua mistä tahansa, jopa kotoa. Etäryhmissä jokainen oppilas opiskelee avustajan valvonnassa.

Ryhmäytymisen kannalta on tärkeää, että oppilaat tapaavat toisiaan myös lähitunneilla. Iitissä etäoppilaat kuljetetaan kerran kuussa kahden oppitunnin ajaksi lähiopetukseen. Myös Rovaniemellä ja Turussa oppilaille järjestetään lähiopetustunteja lukukauden aikana.

Pedagogisia etuja ja haasteita

Seminaariviikonlopun aikana esiteltiin ja jaettiin konkreettisia toimivia opetuskäytänteitä

Ryhmäytymisen kannalta on tärkeää, että oppilaat tapaavat toisiaan myös lähitunneilla.

ja kirjattiin pedagogisia havaintoja. Verkossa opiskelu mahdollistaa erilaisten opetusmenetelmien hyödyntämisen. Etätunneilla voidaan käyttää lähes kaikkia lähitunneillakin käytössä olevia aktiviteetteja. Tämän lisäksi oppilailla on mahdollisuus autenttiseen kielen oppimiseen esimerkiksi keskustelemalla reaaliajassa natiivien kanssa ympäri maailmaa. Anitan tunneille onkin osallistunut etänä ranskalaisia vieraita. Etäopetustunneilla käytetään laajaa ja monipuolista verkkomateriaalia. Tarjalla on monivuotinen ja vankka kokemus verkkomateriaalin valmistamisesta ja sen jakamisesta.

Opetusteknologia avaa mahdollisuuden erilaisiin tapoihin hyödyntää digitaalisia materiaaleja ja menetelmiä verkkoympäristössä. Oppilas voi hyödyntää kaikkea verkosta löytyvää materiaalia sekä luoda omia kielten oppimista tukevia tuotoksiaan. Jatta tekeekin parhaillaan väitöskirjaa, jonka aiheena on oppilaan tukeminen monimuotoisessa verkko-opetuksessa.

Mahdollisuuksien ohella etäopettajat kohtaavat myös haasteita. Tekniikan arvaamattomuus edellyttää suunnitelmallisuutta. Tuntisuunnitelmat laaditaankin verkkoon, ja jokaisella etäryhmällä on suunnitelma käytänteistä siltä varalta, että tekniikka pettää. Haasteelliseksi koetaan myös toiminnallisuuden ja viestinnällisyyden toteuttaminen kielen oppimisessa. Oppilaan vastuullinen osallistaminen ja vuorovaikutusta edistävät tehtävät ovat ensiarvoisen tärkeitä etäopetuksessa. Myös esteettömyys tulisi huomioida oppimisen tasa-arvoa edistettäessä; Tarjan tunneille lisähaastetta tuo syntymästään saakka sokea oppilas.

Etäopetus on keino lisätä kielten opiskelua, edistää opetusteknologian käyttöä, ottaa huomioon erilaiset oppijat ja ehkä myös innostaa lisää poikia kielten opiskeluun. Etäopetus ei ole tulevaisuutta vaan osa tätä päivää.

MARJA-RIITTA KOTILAINEN, TARJA VIRTANEN ja ANITA ZENGER

Marja-Riitta Kotilainen toimii englannin ja saksan opettajana Saaren koulussa Rovaniemellä. Tarja Virtanen opettaa ranskaa ja saksaa Iitin lukiossa ja ylä- ja alakouluissa. Anita Zenger on turkulaisen Vasaramäen yhtenäiskoulun englannin ja ranskan opettaja.